

O NOUĂ LEGE A ADOPTĂȚIEI: O ȘANȘĂ ÎN PLUS SPRE O FAMILIE
FERICITĂ (II)

A NEW LAW OF ADOPTION: ANOTHER CHANCE TOWARDS A
HAPPY FAMILY(II)

LUCIA IRINESCU¹

Rezumat: În Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 283 din data de 14 aprilie 2016 a fost publicată Legea nr. 57/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției. Noua reglementare cuprinde dispoziții care vor permite autorităților să accelereze procedura adopției. Articolul de față propune să analizeze principalele modificări ale cadrului normativ în materia procedurii adopției.

Cuvinte cheie: adopție internă, adopție internațională, legislație, procedura adopției.

Abstract: Official Gazette of Romania, Part I, no. 283 of 14 April 2016 was published Law no. 57/2016 amending and supplementing Law no. 273/2004 on the adoption procedure. The new regulation contains provisions that will allow authorities to accelerate the adoption procedure. This article aims to analyze the major changes in regulatory matters adoption procedure.

Keywords: domestic adoption, international adoption, legislation, adoption procedure.

1. Deschiderea procedurii adopției interne

Majoritatea adopțiilor interne se stabilește prin planul individualizat de protecție, dacă managerul de caz apreciază adopția ca fiind în interesul copilului. Managerul de caz trebuie să se asigure că, în cazul fiecărui copil pentru care s-a stabilit o măsură de protecție specială, au fost realizate demersuri pentru reintegrarea la părinții săi firești, precum și pentru integrarea copilului în familia extinsă.

¹ Lector univ. dr., Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Facultatea de Drept, e-mail: lirinescu@yahoo.com

Planul individualizat de protecție are ca finalitate adopția internă dacă :

- a) după instituirea măsurii de protecție specială a trecut un an și părinții firești ai copilului, în grija cărora acesta nu a putut fi lăsat din motive neimputabile părinților, precum și rudele până la gradul al patrulea ale acestuia, care au putut fi găsite, nu realizează niciun demers pentru reintegrarea sau integrarea copilului în familie;
- b) după instituirea măsurii de protecție specială au trecut 6 luni și părinții firești ai copilului și rudele până la gradul al patrulea ale acestuia, care au putut fi găsite, nu colaborează cu autoritățile în vederea realizării demersurilor pentru reintegrarea sau integrarea copilului în familie;
- c) după instituirea măsurii de protecție specială au trecut 6 luni și părinții și rudele copilului până la gradul al patrulea nu au putut fi găsite;
- d) după instituirea măsurii de protecție specială, părinții și rudele copilului până la gradul al patrulea care au putut fi găsite declară în scris că nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului și în termen de 30 de zile nu au revenit asupra declarației. Direcția are obligația înregistrării acestor declarații, precum și a celor prin care părinții și rudele până la gradul al patrulea revin asupra declarațiilor inițiale;
- e) copilul a fost înregistrat din părinți necunoscuți. În acest caz, adopția ca finalitate a planului individualizat de protecție se stabilește în maximum 30 de zile de la eliberarea certificatului de naștere al acestuia.

Prin urmare, managerul de caz are libertatea ca la împlinirea termenului de 6 luni de la instituirea măsurii de protecție, dacă părinții firești ai copilului și rudele până la gradul al patrulea ale acestuia nu au putut fi găsite sau nu colaborează cu autoritățile în vederea realizării demersurilor pentru reintegrarea sau integrarea copilului în familie sau chiar declară în scris că nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului. Termenul în care pot reveni asupra celor declarate a fost redus de la 60 la 30 de zile. Mai mult, ca o noutate care să accelereze această procedură, adopția poate fi stabilită ca finalitate a planului individualizat de protecție și în situația în care părinții și rudele copilului până la gradul al patrulea, care au putut fi găsite, deși nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului, refuză să semneze declarația. În acest caz, direcția întocmește un proces-verbal în care se menționează aceste împrejurări și care se contrasemnează

de secretarul/reprezentantul unității administrativ-teritoriale unde locuiesc, în fapt, părinții sau rudele.

În situația copilului pentru care s-a instituit plasamentul la o rudă până la gradul al patrulea, legiuitorul a renunțat la termenul de 1 an care trebuia să curgă de la data instituirii măsurii de protecție și a lăsat la latitudinea managerului de caz să aprecieze dacă este în interesul copilului deschiderea procedurii adopției.

Ca o consecință firească a acestei noi prevederi, nu putem să nu ne întrebăm dacă managerul de caz are întotdeauna expertiza necesară să aprecieze în mod corect cu privire la luarea măsurii adopției. Poate că termenul de 1 an permitea tuturor părților implicate să ia o decizie în cunoștință de cauză. Cu toate acestea, deschiderea procedurii adopției este doar primul pas până la finalizarea adopției eventuale a minorilor existând alte trei etape judiciare. În practică, instanțele judecătorești au admis deschiderea procedurii adopției interne chiar și în lipsa consimțământului minorului care a împlinit 10 ani², motivat de faptul că acesta este o condiție la admiterea acțiunii în cazul încuviințării adopției și nu la deschiderea procedurii adopției interne. Aadar, decizia managerului de caz de a deschide procedura adopției interne este supusă controlului judiciar, iar dacă instanța va constata că se impune luarea acestei măsuri, eliminarea termenului de 1 an va fi în beneficiul copilului.

Pentru a preveni situațiile în care copilul se atașează de familia la care locuiește pe durata plasamentului și dorește să rămână în această familie, legiuitorul a introdus noi prevederi care să le asigure prioritate acestora. Managerul de caz are obligația de a informa persoanele autorități de care copilul s-a bucurat de viața de familie pentru o perioadă de minimum 6 luni, cu privire la acest demers. Data la care a fost realizată informarea, precum și modalitatea concretă în care s-a realizat aceasta se consemnează într-un proces-verbal. Acestea au obligația să depună cererea privind eliberarea atestatului în termen de maximum 30 de zile de la data semnării

² Minorul, abandonat de mamă în spital, a intrat în sistemul de protecție specială la scurt timp după naștere. Întrucât părinții au refuzat reintegrarea acestuia în familie, D.G.A.S.P.C. a solicitat deschiderea procedurii adopției interne. Minorul, audiat de instanță în camera de consiliu, a arătat că nu este de acord cu identificarea unei familii adoptatoare întrucât este foarte legat de familia la care locuiește de mic (asistentul maternal profesionist). A se vedea C. A. Alba Iulia, secția I civilă, dec. nr. 1272/2015, www.portal.just.ro

procesului-verbal. Pentru motive obiective, neimputabile solicitantului, la cererea motivată a acestuia, termenul poate fi prelungit cu maximum 10 zile. Nedepunerea cererii în termenul de 30 de zile conduce la pierderea priorității în realizarea potrivirii cu copilul respectiv.

Direcția generală de asistență socială și protecția copilului în acțiunile teritoriale domiciliare copilul va sesiza instanța judecătorească de la domiciliul copilului pentru încuviințarea deschiderii procedurii adopției interne în termen de 30 de zile de la luarea în evidență a cazului de către compartimentul de adopții și post-adopții. Judecarea cererilor referitoare la deschiderea procedurii adopției interne a copilului se face cu citarea părinților fireți ai copilului sau, după caz, a tutorelui și a direcției în acțiunile teritoriale se află domiciliul copilului. În cazul în care părintele/părinții fireți nu au putut fi găsiți, citarea lor se face prin afișarea citației la ușa instanței și la ultimul domiciliu cunoscut al acestora. Dispozițiile Codului de procedură civilă cu privire la numirea curatorilor în cazul în care se dispune citarea prin publicitate nu sunt aplicabile. Procedura de citare se socotește îndeplinită în a 5-a zi de la afișarea citației. Comunicarea hotărârii judecătorești în situația în care părinții fireți nu au putut fi găsiți se face, pentru acest caz, prin afișare la ușa instanței.

În cazul admiterii cererii de deschidere a procedurii adopției interne, în dispozitivul hotărârii judecătorești se va face mențiune despre constatarea existenței consimțământului ambilor părinți, al unui singur părinte, al tutorelui sau, după caz, despre suplinirea consimțământului și se va încuviința deschiderea procedurii adopției interne. Hotărârea judecătorească definitivă prin care instanța admite cererea direcției produce următoarele efecte prevăzute în art. 29 alin. (5) din Legea nr. 273/2004:

a) drepturile și obligațiile părinților fireți ale părinților fireți sau, după caz, cele exercitate de persoane fizice ori juridice se suspendă și vor fi exercitate de către președintele consiliului județean sau, după caz, de către primarul sectorului municipiului București în acțiunile teritoriale domiciliare copilul;

b) drepturile și obligațiile părinților fireți exercitate la momentul admiterii cererii de către președintele consiliului județean, primarul sectorului municipiului București în acțiunile teritoriale domiciliare copilul sau,

dup caz, de tutore se mențin.

Efectele hot rării judec tore ti de deschidere a procedurii adopției se mențin pân la împlinirea de c tre copil a vârstei de 14 ani. Prin excepție, efectele hot rării se prelungesc peste această dat , pân la încuviințarea adopției, în cazul copilului pentru care exist solicit ri de adopție din partea unor familii sau persoane atestate. În situația fraților care nu pot fi separați, odat cu împlinirea vârstei de 14 ani de c tre cel puțin unul dintre ace tia, efectele hot rării judec tore ti de deschidere a procedurii adopției înceteaz de drept pentru frații inseparabili. Prin excepție, efectele hot rării se prelungesc peste această dat , pân la încuviințarea adopției, dac exist solicit ri de adopție a respectivilor frați împreun , din partea unor familii sau persoane atestate. Prin renunțarea la termenul de 2 ani în care se mențineau efectele hot rării judec tore ti i revizuirea planului individualizat de protecție se evit tergiversarea procesului de adopție.

Împotriva acestei hot rări se poate face cerere de revizuire dac , ulterior r mânerii definitive a hot rării judec tore ti de deschidere a procedurii adopției, dispare cauza care, potrivit legii, a f cut imposibil exprimarea de c tre unul dintre p rinți a consimț mântului la adopție³. Dispozițiile legale privind posibilitatea admiterii cererii de revizuire nu reglementeaz situația în care p rintele chemat s - i exprime poziția cu privire la adopția copilului î i schimb opțiunea afirmat inițial în cadrul demersurilor efectuate premerg tor sesiz rii instanței. Nici actualele modific ri nu prev d o soluție în astfel de cazuri, r mânând instanțelor s analizeze dac p rintele s-a aflat în imposibilitatea obiectiv s î i exprime consimț mântul sau refuz în mod abuziv s - i dea consimț mântul⁴.

2. Potrivirea dintre copil i persoana/familia adoptatoare

Potrivirea este o etap premerg toare încredinț rii în vederea adopției prin care se identific i selecteaz persoana/familia atestat ca fiind apt s adopte, care r spunde nevoilor identificate ale copilului i se stabile te

³ Pentru detalii, a se vedea L. Irinescu, *Curs de dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, Bucure ti, 2014, p. 189.

⁴ În practic , instanțele judec tore ti trebuie s fac distincție între imposibilitatea obiectiv de exprimarea a consimț mântului la adopție și motive de r zgândire, care ar putea s reias din r spunsurile p rintelui la interogatoriu (existența leg turii afective, schimbarea situației financiare etc). A se vedea C. A. Bra ov, dec. nr. 589/Ap/2015, www.portal.just.ro

compatibilitatea dintre copil și persoana/familia adoptatoare. Potrivirea se realizează acordându-se prioritate rudelor copilului din cadrul familiei extinse și altor persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie: tutorele, asistentul maternal profesionist, persoana/familia de plasament sau, după caz, alte persoane care au conviețuit/conviețuiesc cu copilul, dacă acestea s-au implicat direct și nemijlocit în îngrijirea și educarea lui, iar copilul a dezvoltat relații de atașament față de ei pentru o perioadă de minimum 6 luni, în măsura în care acest lucru nu contravine interesului său superior. În potrivire se includ numai acele rude și persoane care dețin atestat valabil de persoană/familie adoptatoare.

Procesul de potrivire include o componentă inițială și una practică și se realizează de către compartimentul de adopții și post-adopții din structura direcției. Potrivirea inițială se realizează pentru copiii care au deschis procedura adopției, aflați în evidența Registrului național pentru adopții (R.N.A.), prin identificarea și selectarea din cadrul acestui registru a tuturor persoanelor/familiilor atestate care răspund nevoilor fiecărui copil. Lista acestora este generată de către R.N.A. și se accesează de către direcția de la domiciliul copilului, pentru continuarea demersurilor de potrivire. Potrivirea practică vizează pregătirea copilului, a adoptatorului/familiei adoptatoare și a altor persoane de referință pentru copil și organizarea de întâlniri între copil și adoptator/familia adoptatoare, în vederea facilitării acomodării acestora. La finalul procedurii de potrivire, compartimentul de adopții și post-adopții din cadrul direcției generale de asistență socială și protecția copilului întocmește un raport de potrivire, în care sunt consemnate concluziile referitoare la constatarea compatibilității dintre copil și persoana/familia adoptatoare, precum și propunerea vizând sesizarea instanței judecătorești pentru încredințarea copilului în vederea adopției⁵. După întocmirea raportului de potrivire, direcția în această teritorială se află domiciliul copilului sesizează, în maximum 5 zile, instanța judecătorească pentru încredințarea copilului în vederea adopției.

⁵ Pentru alte detalii, a se vedea B. D. Moloman, L. C. Ureche, *Noul Cod civil. Cartea a II-a. Despre familie. Comentarii, explicații și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 589 și urm.

3. Încredințarea copilului în vederea adopției

După ce a fost identificat/identificată adoptatorul/familia adoptatoare cel/cea mai potrivit/potrivită pentru copil, direcția generală de asistență socială și protecția copilului în același caz administrativ-teritorial este situat domiciliul copilului sesizează instanța judecătorească pentru încredințarea lui în vederea adopției. În cazul cererilor de încredințare în vederea adopției, instanța judecătorească se pronunță exclusiv pe baza actelor depuse de direcția în același caz teritorial se află domiciliul copilului, fără citarea părților. Încredințarea în vederea adopției se dispune de către instanța judecătorească de la domiciliul copilului, pentru o perioadă de 90 de zile. Odată cu admiterea cererii de încredințare în vederea adopției, instanța se pronunță și asupra încetării măsurii de protecție specială.

Încredințarea în vederea adopției nu este necesară, adoptatorul sau familia adoptatoare putând solicita direct instanței judecătorești încuviințarea adopției în următoarele cazuri:

- pentru adopția persoanei care a dobândit capacitate deplină de exercițiu;
- pentru adopția copilului de către soțul părintelui firesc sau adoptiv;
- pentru adopția copilului pentru care a fost deschisă procedura adopției interne și acesta se află în plasament la unul dintre soții familiei adoptatoare sau la familia adoptatoare de cel puțin 6 luni;
- pentru adopția copilului de către tutorele său, dacă au trecut cel puțin 6 luni de la data instituirii tutelei.

Cererea de încuviințare a adopției adresată instanței judecătorești prelungește de drept perioada de încredințare până la soluționarea cererii prin hotărârea judecătorească definitivă. Pe toată perioada încredințării copilului în vederea adopției, direcția generală de asistență socială și protecția copilului de la domiciliul adoptatorului sau familiei adoptatoare urmărește evoluția copilului și a relațiilor dintre acesta și persoana sau familia care i-a fost încredințat, întocmind în acest sens *rapoarte bilunare*. La sfârșitul perioadei de încredințare în vederea adopției, direcția întocmește un *raport final* referitor la evoluția relațiilor dintre copil și adoptatori, pe care îl comunică instanței competente în vederea soluționării cererii de încuviințare a adopției.

Ca și nouă, pentru a încuraja adoptatorul/familia adoptatoare să

adopte, ace tia pot beneficia, opțional, de un concediu de acomodare, cu durata de maximum un an, care include i perioada încredinț rii copilului în vederea adopției, precum i de o indemnizație lunar . Concediul i indemnizația se acord doar persoanelor care realizeaz venituri supuse impozitului pe venit, pe baza cererii persoanei îndrept țite, la care se anexeaz certificatul de gref în baza c ruia se execut hot rârea judec toareasc de încredințare în vederea adopției, documentul care atest mutarea copilului la adoptator/familia adoptatoare, înregistrat la direcția în a c rei raz administrativ-teritorial a fost protejat copilul, precum i dovada intr rii efective în concediu sau a suspend rii activit ții. În perioada concediului de acomodare, adoptatorul nu poate beneficia i de concediul i indemnizația lunar pentru cre terea copiilor. De asemenea, angajatorii au obligația de a acorda salariatului sau, dup caz, salariaților soț i soție care adopt timp liber pentru efectuarea evalu rilor impuse de obținerea atestatului i realizarea potrivirii practice, f r diminuarea drepturilor salariale, în limita a maximum 40 de ore pe an

Concediul de acomodare i plata indemnizației se suspend începând cu ziua urm toare celei în care se produce una dintre urm toarele situații:

- a) s-a dispus plasamentul copilului în regim de urgenț ;
- b) a fost pus în executare hot rârea judec toareasc privind revocarea încredinț rii în vederea adopției.

Suspendarea înceteaz în ziua urm toare celei în care a r mas definitiv hot rârea judec toareasc prin care s-a dispus revenirea copilului la persoana/familia la care fusese încredințat în vederea adopției sau, dup caz, în ziua urm toare celei în care a r mas definitiv hot rârea judec toareasc prin care s-a dispus respingerea revoc rii încredinț rii în vederea adopției. Reluarea concediului de acomodare i a pl ții indemnizației aferente suspendate se face la cererea persoanei îndrept țite, începând cu data depunerii acesteia, dac nu au intervenit situații care s determine încetarea drepturilor.

4. Încuviințarea adopției

Cererea de încuviințare a adopției va fi introdus fie de c tre adoptator sau familia adoptatoare, fie de c tre direcția general de asistenț social i protecția copilului de la domiciliul acestora la sfâr itul perioadei de încredințare în vederea adopției sau, dup caz, la împlinirea termenelor

prevăzute pentru adopția copilului pentru care a fost deschisă procedura adopției interne și care se află în plasament la unul dintre soții familiei adoptatoare sau la familia adoptatoare. Instanța judecătorească va admite cererea de încuviințare a adopției numai dacă, pe baza probelor administrate, și-a format convingerea că adopția este în interesul superior al copilului.

Cererile sunt de competența tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatului. Cauzele pentru judecarea cererii nu se poate determina instanța competentă se judecă de Tribunalul București.

Prevederile instanței în materie pentru fixarea, de îndată ce primește cererea, a primului termen de judecată, care nu poate depăși 15 zile de la data înregistrării cererii, precum și pentru citarea și comunicarea cererii. Întâmpinarea nu este obligatorie. Părțile au posibilitatea redactării de note privind susținerile lor și depunerii acestora la dosar până la primul termen de judecată. În cazul amânării judecării cererii, termenul acordat nu poate depăși 15 zile. Prima instanță se pronunță prin sentință, pe baza înscrisurilor și, în măsura în care acest mijloc de probă nu este suficient sau împrăjuriile cauzei o cer, pot fi administrate și alte probe. Pronunțarea hotărârii se poate amâna cu cel mult 48 de ore, iar redactarea hotărârii se face în cel mult 7 zile de la pronunțare. Hotărârea se comunică părților în termen de 48 de ore de la redactare.

Hotărârile prin care se soluționează cererile în materia adopției sunt supuse numai apelului în termen de 10 zile, cu excepția hotărârilor judecătorești prin care se soluționează cererea de deschidere a procedurii adopției, unde termenul de apel este de 30 de zile. Apelul poate fi exercitat de oricare dintre părți, precum și de procuror. Apelul se judecă de urgență și cu precădere, cu citarea părților, în camera de consiliu.

La încheierea perioadei de monitorizare post-adopție, direcțiile întocmesc un raport final de închidere a cazului și introduc în R.N.A. copia electronică a acestuia. În situația în care, ulterior încuviințării adopției, prenumele copilului adoptat este schimbat pe cale administrativă, raportul va avea anexat și copia actului care a stat la baza schimbării numelui. Activitățile post-adopție se realizează planificat și vizează acordarea de suport și asistență de specialitate adoptatului și adoptatorilor, care răspund nevoilor identificate atât în timpul perioadei de monitorizare post-adopție sau semnalate direct de către cei adoptați ori de către

persoana/familia adoptatoare în perioada de monitorizare post-adoapție, cât și ulterior expirării acestei perioade.

Cu privire la aplicarea în timp a dispozițiilor legale privind adopția, se prevede că efectele hotărârilor judecătorești privind deschiderea procedurii adopției, pronunțate anterior intrării în vigoare a prezentei legi, se prelungesc până la împlinirea de către copil a vârstei de 14 ani. Efectele acestor hotărâri se prelungesc și după împlinirea de către copil a vârstei de 14 ani, până la încuviințarea adopției, dacă există solicitări de adopție a acestuia din partea unor familii sau persoane atestate. În situația fraților care nu pot fi separați, efectele hotărârilor judecătorești privind deschiderea procedurii adopției pronunțate pentru aceștia, anterior intrării în vigoare a prezentei legi, se prelungesc până la împlinirea vârstei de 14 ani de către cel puțin unul dintre ei. Efectele acestor hotărâri se prelungesc și după împlinirea vârstei de 14 ani de către cel puțin unul dintre frați, până la încuviințarea adopției, dacă există solicitări de adopție a respectivilor frați împreună, din partea unor familii sau persoane atestate.

De asemenea, atestatele valabile la momentul intrării în vigoare a prezentei legi își prelungesc valabilitatea până la împlinirea termenului de 2 ani de la data eliberării acestora. Cererile prevăzute de Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aflate pe rolul instanțelor judecătorești la data intrării în vigoare a prezentei legi, se soluționează potrivit dispozițiilor legale în vigoare la data introducerii cererii.

5. Adopția internațională

În privința adopției internaționale, noua lege prevede reducerea termenului în care un copil poate deveni eligibil de la 2 ani la 1 an. Adopția internațională atunci când adoptatorul sau unul dintre soții din familia adoptatoare este un cetățean român este permisă pentru copiii pentru care s-a admis cererea de deschidere a procedurii adopției și nu a putut fi identificat un adoptator sau o familie adoptatoare cu reședința obișnuită în România sau una dintre persoanele prevăzute la art. 52 alin. (1) lit. a), într-un termen de un an de la data rămânării definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a admis cererea de deschidere a procedurii adopției.

Potrivirea inițială și practică a copilului cu adoptatorul sau familia adoptatoare cu reședința obișnuită în străinătate se realizează de

compartimentul de adopții și post-adopții din structura direcției de la domiciliul copilului. Persoana sau familia selectată ca urmare a realizării potrivirii inițiale are obligația să se deplaseze în România și să locuiască efectiv pe teritoriul țării pentru o perioadă de cel puțin 30 de zile consecutive, în scopul realizării potrivirii practice cu copilul. La expirarea acestui termen, direcția în care are loc teritoriul se află domiciliul copilului va întocmi un raport cu privire la evoluția relațiilor dintre copil și persoana sau familia adoptatoare. Deplasarea adoptatului din România în statul în care adoptatorul sau familia adoptatoare are reședința obișnuită este posibilă numai atunci când hotărârea de încuviințare a adopției este definitivă. Adoptatul se deplasează numai însoțit de adoptator sau de cel puțin unul dintre soții din familia adoptatoare, în condiții de siguranță corespunzătoare nevoilor adoptatului.

6. Concluzii

Noua lege a adopțiilor a fost dictată de necesitatea soluționării din punct de vedere legislativ a problemelor apărute pe parcursul aplicării Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției, dar și ca urmare a alinierii legislației la realitățile actuale. Direcția principală a noilor reglementări este asigurarea celerității și flexibilității regulilor de procedură în materia adopției.

